

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Кудярьської Тетяни Романівни
«Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до
впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах
інклюзивного навчання»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»**

1. Актуальність теми дослідження і одержаних результатів.
Упровадження інклюзивного навчання в Україні зумовлює доцільну модернізацію змісту професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти, а саме - формування їх фахової готовності до застосування активних форм педагогічної взаємодії всіх учасників інклюзивного освітнього процесу.

Для масового впровадження інклюзивного навчання у заклади дошкільної освіти водночас із фінансуванням та матеріально-технічним забезпеченням, подоланням упередженого ставлення батьків дітей із нормотиповим розвитком до дітей з особливими потребами, необхідним є додаткове кадрове забезпечення і спеціальна підготовка педагогів до роботи з дітьми, що мають порушення розвитку.

Професійно компетентні педагогічні кадри правомірно визнані одним із основних чинників розвитку інноваційного закладу дошкільної освіти, який забезпечує умови для реалізації потреб кожної дитини (незалежно від стану здоров'я) та забезпечує процес її інтегрування (за наявності особливих освітніх потреб) у загальноосвітній простір.

Реалізація інклюзивної форми навчання актуалізує вдосконалення теоретичних і організаційних аспектів професійної педагогічної підготовки в закладах вищої освіти (ЗВО), перегляд традиційних підходів до мети, змісту, форм, методів і засобів формування готовності майбутніх педагогів до роботи в закладах дошкільної освіти нового типу.

Результати теоретичного та емпіричного аналізу наукової літератури уможливили визначення низки суперечностей щодо вирішення проблеми підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в інклюзивному просторі. А саме:

- між об'єктивною значущістю проблеми дослідження та її недостатнім теоретико-методичним обґрунтуванням;

- між вимогами до процесу ефективної підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії й відсутністю розроблених і науково обґрунтованих педагогічних умов та моделі їхньої реалізації;

- між ступенем реалізації інклюзивного навчання та рівнем підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до активізації навчальної діяльності суб'єктів інклюзивного освітнього процесу.

Вирішення визначених протиріч можливе за умови впровадження в освітній процес ЗВО цілеспрямованої системи підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання.

Різні аспекти означеної готовності були предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних учених, однак чимало питань порушеної нами проблеми наукового пошуку залишаються ще не вирішеними. Зокрема, вимагають подальшого дослідження, узагальнення та систематизації питання удосконалення форм і методів підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти (ЗДО) до інтерактивної взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами; упровадження зарубіжного досвіду підготовки майбутніх педагогів ЗДО до педагогічної взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах інклюзивного навчання.

Відповідно, об'єктивна потреба у висококваліфікованих фахівцях дошкільної освіти, актуальність проблеми в межах сучасної парадигми вищої педагогічної освіти, її недостатня теоретична розробленість зумовили вибір теми дисертаційної роботи.

2. Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» - «Підготовка майбутнього педагога до професійної діяльності в умовах трансформації суспільного устрою та інтегрування України в європейський освітній простір» (2017-2022 рр., Державний реєстраційний № 0106U009432). Тему дисертації «Підготовка майбутніх педагогів до впровадження активних форм взаємодії у зміст інклюзивної освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку» затверджено Вченою радою ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та призначено наукового керівника – к.пед.н., доцента Кирсту Н.Р. (витяг з протоколу № 12 від 27.12.2016р.); уточнено тему дисертації «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання» та змінено наукового керівника – д.пед.н., професора Лисенко О.М. (витяг з протоколу № 5 від 01.06.2021р.).

3. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *уперше*:

- з'ясовано стан досліджуваної проблеми й уточнено сутність понять «педагогічна підготовка», «професійна підготовка», «професійно-педагогічна підготовка», «підготовка до педагогічної взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами»;

- теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання (забезпечення позитивної мотивації майбутніх педагогів до запропонованого виду діяльності; створення креативного освітнього середовища шляхом моделювання ситуацій використання активних форм педагогічної взаємодії; застосування інноваційних технологій навчання; підготовка та впровадження в освітній процес ЗВО авторського спецкурсу «Основи формування готовності

майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання»);

- охарактеризовано структуру професійної готовності майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання; розроблено модель підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в інклюзивному просторі;

- удосконалено методологію підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання;

Подальшого розвитку набули сутнісні характеристики різних підходів щодо якості підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в інклюзивному середовищі.

4. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробленні змістово-технологічного забезпечення процесу підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання, зокрема: авторського спецкурсу «Основи формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання»; навчально-методичного посібника «Інтерактивне навчання, освітні технології, інклюзивна освіта: стан, перспективи удосконалення»; моделювання професійних педагогічних ситуацій (проблемних завдань), спрямованих на більш результативну підготовку майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання.

Апробовані результати наукового дослідження, його висновки і рекомендації можуть бути корисними для студентів, аспірантів, науково-педагогічних працівників ЗВО та вихователів закладів дошкільної освіти під час підвищення ними професійної кваліфікації.

Обґрунтовані в дослідженні результати впроваджено в освітній процес підготовки майбутніх педагогів ЗДО відповідних закладів вищої освіти: ДВНЗ

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (акт про впровадження № 03.04-29/137 від 29.06.2021р.), Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (акт про впровадження № 800/01 від 03.06.2021р.), Рівненський державний гуманітарний університет (акт про впровадження № 01-12/28 від 26.05.2021р.), Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (акт про впровадження №17/17-1297 від 03.06.2021р.), Ізмаїльський державний гуманітарний університет (акт про впровадження № 1-7/354 від 03.06.2021р.).

5. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі.

Дисертацію виконано на кафедрі теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Лисенко Олександра Миколаївна.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, рецензенти дійшли до висновку про те, що наукова робота Кудярьської Т.Р. є результатом самостійних досліджень здобувача, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, не містить елементів плагіату та текстових запозичень. Матеріали дисертації подано логічно, послідовно, з дотриманням наукового стилю викладення.

6. Перелік публікацій за темою дисертації.

Основні положення та результати дисертації відображено в 13 друкованих працях, із яких: 5 – у наукових фахових виданнях України (одна з них у співавторстві), 1 – у періодичних наукових виданнях інших держав, 6 – наукових статей та тез доповідей, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 1 – навчально-методичний посібник.

Список публікацій Кудярьської Т.Р. за темою дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Кудярьська Т.Р. Інклюзивне навчання: перші кроки. Освітній простір України: науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» / гол. редкол. Н.В. Лисенко. Івано-Франківськ, 2015. Вип. 6. С. 163-168.

2. Кудярьська Т.Р. Теоретичні і практичні підходи до впровадження інклюзивної освіти: сучасні наукові дослідження. Освітній простір України: науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» / гол. редкол. Н.В. Лисенко. Івано-Франківськ, 2019. Вип. 17, частина 2. С. 346-351.

3. Кудярьська Т.Р. Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії з вихованцями ЗДО в умовах інклюзивного освітнього середовища. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Вінниця, 2021. Вип. 61. С. 55-63.

4. Кудярьська Т.Р. Реалізація програми «Освіта» з врахуванням потреб дітей з обмеженими можливостями. Вісник Прикарпатського університету: науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» / гол. редкол. Н.В.Лисенко. – Пріоритети сучасної української освіти і виховання в контексті завдань педагогічної науки: матеріали педагогічних читань на пошану члена-кореспондента АПН України, доктора педагогічних наук, професора Б.М. Ступарика). Івано-Франківськ, 2003. С.110-113.

5. Tetiana Kudiarska, Oleksandra Kuzenko, Anastasia Fedunkiv. Professional Activity of a Teacher-Speech Therapist in an Inclusive Educational Space / Current problems of harmonization of personality development in the modern educational space. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2021; P. 385-396 (pp. 478, illus., tabs., bibls.).

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав:

6. Кудярьська Т.Р. Експериментальне дослідження сформованості готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання. Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka: wydanie specjalne – Warszawa, numer: 67 (05/2021). – st. 34-40.

Наукові статті та тези доповідей, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Кудярьська Т.Р. Технологія побудови інклюзивного освітнього процесу в ЗДО: супровід переходу дитини до школи. Virtus: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurba. May. № 54. 2021. С. 65-69.

8. Кудярьська Т.Р. Використання засобів української етнопедагогіки у формуванні мовлення старших дошкільників. Актуальні проблеми української етнопедагогіки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 13-14 грудня 2001р.) / гол. редкол. Р.П. Скульський. Івано-Франківськ, 2001. С.156-162.

9. Кудярьська Т.Р. Соціокультурний аналіз сучасних тенденцій навчання дітей з мовною патологією. Теоретико-методологічні засади особистісного становлення дошкільника в полікультурному просторі соціуму в добу його освітніх трансформацій: матеріали Міжнародного симпозіуму (м. Берегово Закарпатської області, 27-29 березня 2008р.) / Вісник Прикарпатського університету: науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» / гол. редкол. Н.В. Лисенко. Педагогіка. Івано-Франківськ, 2008. Випуск XVII-XVIII. С.240-245.

10. Кудярьська Т.Р. Усна народна творчість як засіб розвитку мовлення дошкільників із мовленнєвими порушеннями. Етновиховний простір сучасних закладів освіти в умовах глобалізації: стан і перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 15-16 квітня 2010р.). Вісник Прикарпатського університету: науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» / гол.

редкол. Н.В. Лисенко. Педагогіка. Івано-Франківськ, 2010. Випуск XXXIII. С.173-177.

11. Кудярьська Т.Р. Досвід впровадження інклюзивної освіти західноєвропейських країн як орієнтир у модернізації української спеціальної освіти. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: тези доповідей X міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 07-08 листопада 2019р.). / ред.кол.: Н.Г.Ничкало, М.Є.Скиба, В.О.Радкевич. Хмельницький: ХНУ, 2019. С.213-214.

12. Кудярьська Т.Р., Сворень Л. Розвиток мовленнєвої компетентності дошкільників у процесі ознайомлення з природою. Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах: збірник тез доповідей за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мукачево, 07 листопада 2019р.). Мукачево: МДУ, 2019. С.87-91.

Навчально-методичний посібник:

13. Кудярьська Т.Р. Інтерактивне навчання, освітні технології, інклюзивна освіта: стан, перспективи удосконалення. / Тетяна Романівна Кудярьська / Педагогічний факультет; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2021. – 184 с.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Кудярьської Тетяни Романівни «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання» є завершеним науковим дослідженням, що висвітлює актуальну тему та має теоретичне і практичне значення.

Представлене дослідження повністю відповідає паспорту спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» та вимогам Постанови «Про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. із змінами та доповненнями.

Дисертація Кудярської Тетяни Романівни «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання» рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор

Олена БУДНИК

Доктор педагогічних наук, доцент

Світлана ЧУПАХІНА

24 вересня 2021 року

